

ĐỀ CHEQUE CÁ NHÂN TRỞ THÀNH PHƯƠNG

không dùng tiền mặt so với lưu thông tiền mặt, chẳng hạn như, nếu ta tăng được khối lượng thanh toán không dùng tiền mặt lên thì sẽ giảm đi một cách đáng kể những chi phí có liên quan tới lưu thông tiền mặt như: chi phí in ấn, đếm, đóng gói, vận chuyển bảo quản tiền mặt...

Mặt khác, cũng thông qua các hoạt động nghiệp vụ về thanh toán không dùng tiền mặt, ngân hàng sẽ huy động thêm được những nguồn vốn tạm thời nhàn rỗi trong nền kinh tế, phục vụ cho nhu cầu sản xuất, lưu thông hàng hóa, dịch vụ và góp phần làm tăng nhanh tốc độ lưu thông tiền

Tiền THANH TOÁN PHỔ CẬP

LÊ TUYẾT HOA

Như chúng ta đã biết, lưu thông tiền tệ chính là sự vận động không ngừng của tiền, nhằm mục đích phục vụ cho quá trình lưu thông hàng hóa dịch vụ, thanh toán các nghĩa vụ tiền tệ giữa các chủ thể trong nền kinh tế.

Lưu thông tiền tệ bao gồm 2 lĩnh vực: lưu thông tiền mặt và lưu thông không dùng tiền mặt. Giữa 2 lĩnh vực này có mối quan hệ chặt chẽ và có sự chuyển hóa lẫn nhau.

Ngày nay, xu hướng chung trên thế giới, phạm vi của lĩnh vực lưu thông không dùng tiền mặt ngày càng mở rộng và tỷ trọng của nó trong tổng khối lượng chu chuyển tiền tệ ngày càng gia tăng (trung bình chiếm khoảng 85-90%). Đạt được kết quả đó xuất phát từ tính ưu việt của lưu thông

Còn đối với các doanh nghiệp, với dân chúng, việc sử dụng phương tiện thanh toán không dùng tiền mặt thích hợp sẽ giúp cho họ khỏi phải băn khoăn, lo lắng về việc bảo quản, di chuyển tiền mặt trong quá trình hoạt động mua bán, chi trả thanh toán tiền hàng, dịch vụ... Đặc biệt là trong trường hợp với số lượng tiền lớn, cự ly xa...

Để phục vụ cho lĩnh vực lưu thông không dùng tiền mặt, người ta đã sử dụng nhiều loại phương tiện thanh toán khác nhau như: séc, thẻ tín dụng, ngân phiếu thanh toán, ủy nhiệm chỉ...trong đó séc là 1 phương tiện đã

được con người sử dụng lâu đời và rất thông dụng ở hầu hết các quốc gia trên thế giới.

Theo công ước Genève 1931, séc được định nghĩa là 1 tờ mệnh lệnh trả tiền vô điều kiện do khách hàng của ngân hàng ra lệnh cho ngân hàng, trích một số tiền nhất định từ tài khoản của mình mở tại ngân hàng đó để trả cho người cầm séc hoặc cho người được chỉ định trên tờ séc (người thụ hưởng).

Như vậy, để có thể ký phát hành tờ séc, trước tiên người ký phát phải là người có mở tài khoản tiền gửi (không định kỳ) tại ngân hàng. Đồng nhiên, trên tài khoản đó phải có đủ tiền tương đương mệnh giá tờ séc dự định ký phát.

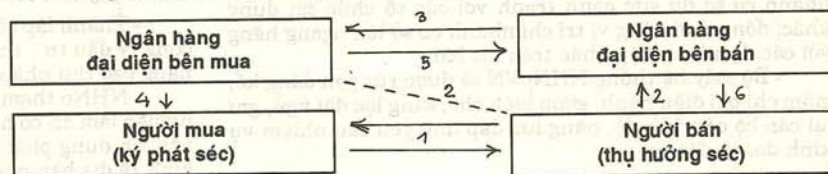
Nói cách khác, chủ tài khoản chỉ được ký phát hành một tờ séc thanh toán trên nguyên tắc:

Mệnh giá tờ séc (sắp ký phát) ≤ Số dư có trên tài khoản tiền gửi thanh toán.

Vậy, điều gì sẽ xảy ra khi người ký phát séc vi phạm nguyên tắc này?

Hậu quả tất yếu là quá trình thanh toán đối với tờ séc đó sẽ bị ách tắc và quyền lợi của người thụ hưởng séc sẽ bị vi phạm.

Để thấy rõ điều này, ta hãy xem sơ đồ đơn giản sau đây về quá trình thanh toán séc.

Ghi chú:

- 1: Người bán trao hàng, người mua trao séc
- 2: Người bán nộp séc vào ngân hàng đại diện cho mình (hoặc có thể nộp trực tiếp cho ngân hàng đại diện bên mua)
- 3: Séc được chuyển qua ngân hàng đại diện bên mua
- 4: Ngân hàng thu tiền người mua (ghi nợ vào tài khoản tiền gửi thanh toán của người ký phát séc)
- 5: Chuyển tiền qua ngân hàng đại diện bên bán
- 6: Ngân hàng đại diện bên bán thanh toán tiền cho bên bán (ghi có vào tài khoản tiền gửi của người thụ hưởng séc).

30 PHÁT TRIỂN KINH TẾ

Rõ ràng là, nếu trên tài khoản tiền gửi thanh toán của người mua người ký phát séc) không có hoặc không có đủ tiền thì ngân hàng không thể trích tiền của họ để chuyển trả cho người bán (người thụ hưởng séc) được.

Chính vì vậy, ngoài nguyên tắc có tính chất nguyên lý đã nêu trên, tại điểm 2 của bản "Quy định về phát hành và sử dụng séc cá nhân" (ban hành theo quyết định số 236/QĐ-NH1 ngày 11.12.1993 của Thống đốc Ngân hàng Nhà nước) có ghi rõ "Khách hàng muốn được nhượng séc cá nhân để phát hành séc phải có đủ tín nhiệm với ngân hàng về khả năng thanh toán, do giám đốc ngân hàng nơi mở tài khoản gửi xem xét quyết định".

Mặt khác, cũng nhằm hạn chế những rủi ro trong thanh toán séc, tạo thêm niềm tin của người thụ hưởng đối với séc và do đó góp phần đảm bảo cho quá trình vận hành của phương tiện thanh toán bằng séc cá nhân được thông suốt, tại điểm 4 của bản quy định trên có nêu: "những tờ séc cá nhân có số tiền phát hành trên 5 triệu đồng, người phát hành séc phải làm thủ tục bảo chi séc tại ngân hàng nơi mở tài khoản. Séc cá nhân với số tiền từ 5 triệu đồng trở xuống người ký phát

- Người phát hành séc phải chịu phạt tiền bằng 30% số tiền quá số dư.
- Chịu phạt chậm trả theo mức lãi suất nợ quá hạn loại cho vay cao nhất tại ngân hàng phục vụ người phát hành.

- Nếu chủ tài khoản phát hành 2 tờ séc quá số dư tài khoản tiền gửi sẽ bị đình chỉ quyền phát hành tối thiểu là 3 tháng, sau đó, nếu còn tiếp tục tái phạm sẽ bị đình chỉ vĩnh viễn.

- Sau 10 ngày (kể từ khi ngân hàng phát hiện séc quá số dư), nếu người ký phát chưa bồi hoàn số tiền phát hành quá số dư đó thì sẽ bị truy tố theo quy định của pháp luật.

Theo quyết định của Thống đốc ngân hàng Nhà nước Việt Nam, séc cá nhân đã được chính thức đưa vào sử dụng tại TP.HCM (và cả Hà Nội, Hải Phòng) kể từ ngày 1.1.94. Có thể coi đây là một sự kiện mới trong đời sống kinh tế của nhân dân thành phố.

Cùng với những phương tiện thanh toán không dùng tiền mặt khác đang được sử dụng, séc cá nhân sẽ tạo điều kiện mở rộng phạm vi thanh toán không dùng tiền mặt trong nền kinh tế, góp phần hỗ trợ cho quá trình lưu thông tiền tệ, lưu thông hàng hóa và thanh toán dịch vụ tốt hơn.

những nội dung cần thiết có liên quan trực tiếp tới việc sử dụng séc cá nhân trong dân chúng.

b. Khuyến khích và tạo điều kiện thuận lợi trong việc mở và sử dụng tài khoản tiền gửi thanh toán cá nhân tại ngân hàng. Có thể quy định trả lãi cho số dư tiền gửi trên tài khoản này với mức lãi suất tương đương 50% lãi suất tiền gửi tiết kiệm không kỳ hạn.

Đồng thời luôn sẵn sàng đáp ứng những nhu cầu tiền mặt cần thiết cho khách hàng.

c. Nghiên cứu và phát hành các loại mẫu séc cá nhân thuận tiện cho việc sử dụng và có mức độ an toàn cao.

d. Thực hiện các biện pháp nghiệp vụ có liên quan như: nhượng séc "trắng", thanh toán séc, đặc chi séc... một cách nhanh chóng, thuận tiện, chính xác, an toàn.

e. Xử lý các hành vi vi phạm kỷ luật cần hết sức nghiêm minh, đặc biệt là trong giai đoạn đầu của quá trình thí điểm sử dụng séc cá nhân.

2. Về phía khách hàng của ngân hàng

a. Các cá nhân, với cương vị người ký phát séc, cần luôn luôn triết để tôn trọng nguyên tắc ký phát hành séc. Đây chính là tiền đề ngăn chặn nguy cơ phát sinh hiện tượng vi phạm kỷ luật thanh toán và cũng là điều kiện cần thiết để góp phần tạo được lòng tin ngay từ ban đầu của những người thụ hưởng séc.

b. Các cá nhân, với cương vị người thụ hưởng séc, cần nhận thức rõ lợi ích của việc sử dụng phương tiện thanh toán này, để rồi sẵn sàng, mạnh dạn nhận những tờ séc cá nhân trong quá trình bán hàng hay cung ứng dịch vụ cho khách hàng.

Tuy nhiên, trong giai đoạn đầu thí điểm, theo tôi, nên khuyến khích sử dụng hình thức séc xác nhận (séc bảo chi, séc định mức). Đương nhiên, điều này sẽ gây ra sự phiền phức nhất định đối với người ký phát séc, làm tăng thêm sự bận rộn cho ngân hàng. Song đổi lại cho những phiền phức về thủ tục đó, chúng ta đã dành cho những người thụ hưởng séc một cơ sở của sự yên tâm thực sự khi đón nhận những tờ séc từ tay người ký phát...

Hy vọng và tin tưởng rằng, trên cơ sở những kết quả tốt đẹp bước đầu sẽ đạt được qua thời gian áp dụng thí điểm, việc sử dụng séc cá nhân sẽ dần dần trở thành một thói quen trong nhân dân thành phố ta, cũng như nó đã diễn ra từ lâu ở hầu hết các nước trên thế giới ♣

hành không phải làm thủ tục bảo chi séc".

Trong quá trình sử dụng phương tiện thanh toán bằng séc cá nhân, có thể sẽ xảy ra những trường hợp người ký phát vi phạm nguyên tắc ký phát séc.

Vì vậy, để bảo đảm cho việc vận hành phương tiện thanh toán này đạt kết quả tốt, ngân hàng nhà nước Trung ương cũng đã quy định những hình thức kỷ luật thanh toán như sau (tại điểm 9.2 của bản quy định).

Tuy nhiên, cũng cần lưu ý rằng, cái mới ra đời thường khó tránh khỏi những khó khăn ban đầu. Bởi vậy, để có thể đạt được những kết quả mong muốn trong việc áp dụng loại hình séc cá nhân, đòi hỏi phải có sự nỗ lực đồng bộ của tất cả các chủ thể có liên quan như ngân hàng, người ký phát séc, người thụ hưởng séc... Cụ thể là:

1. Về phía ngân hàng

a. Cần thông qua các phương tiện thông tin đại chúng để xúc tiến công tác truyền tuyên, phổ biến rộng rãi